

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΤΕΛΩΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΑΡΙΣΑΙΟΥ (Λουκ. 18, 10-14)

†ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΥ

(Διασκευή ομιλίας)

1. Η σημασία των τύπων

Σήμερα είναι η Κυριακή του Τελώνου και του Φαρισαίου. Και φυσικό είναι να στρέφουμε το νου μας, γύρω από αυτά τα πρόσωπα, να κάνουμε διάφορες σκέψεις και να βγάζουμε κάποια συμπεράσματα. Το κύριο πλαίσιο των σκέψεών μας είναι ότι κατακρίνουμε τον φαρισαίο σαν άνθρωπο των εξωτερικών τύπων. Και επαινούμε τον τελώνη, που μέσα στην ταπείνωσή του είχε περισσότερη αυτομεμψία και ελπίδα όχι στα έργα του αλλά στο έλεος του Θεού. Γι' αυτό ακριβώς βρήκε μεγαλύτερη δικαίωση και μεγαλύτερο έλεος από τον Κύριό μας Ιησού Χριστό.

Και οι δύο, φαρισαίος και τελώνης, είχαν πάει στον ναό για να εκτελέσουν, να εκπληρώσουν ένα τύπο. Να κάνουν προσευχή. Ο ένας τον εκτέλεσε κατά τρόπο καλό και βρήκε έλεος. Ο άλλος τον εκτέλεσε κατά τρόπο όχι σωστό, όχι ουσιαστικό, χωρίς βάθος.

Και λέει ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός, ότι δεν βρήκε την ωφέλεια που έπρεπε να έχει από την εκπλήρωση του τύπου της προσευχής.

Αυτό μας δίνει αφορμή να πούμε λίγα λόγια για τη σημασία που έχουν οι τύποι της Εκκλησίας, και την σχέση που έχουν με την ουσία. Γιατί δεν πρέπει να το λησμονούμε ποτέ ότι έχουμε και τύπους και ουσία. Αλλοίμονο αν ο άνθρωπος κολλήσει στον τύπο και ξεχάσει την ουσία. Αλλά θα συμπληρώσουμε: αλλοίμονο αν ξεχάσει ο άνθρωπος και τον τύπο. Γιατί;

Αδελφοί μου. Είμαστε σώμα και ψυχή. Ύλη και πνεύμα.

Είναι φανερό ότι η ουσία είναι κάτι που έχει σχέση με το βάθος του ανθρώπου, με την ψυχή και με το πνεύμα. Αλλά ο άνθρωπος είναι ταυτόχρονα και ύλη. Και σαν ύλη είναι ένας «τύπος», και συνεπώς έχει ανάγκη και από τους τύπους. Γιατί είπαμε ότι ο άνθρωπος σαν ύλη είναι ένας τύπος; Γιατί απλούστατα έχει δύο πόδια, χέρια, κεφάλι, συγκεκριμένο σχήμα κτλ. Αυτός είναι ο τύπος του. Γι' αυτόν όταν βλέπουμε κάποιον με αυτό το σχήμα, τον αναγνωρίζουμε και λέμε: «Να εκεί πέρα ο τάδε άνθρωπος»

Ταυτόχρονα συμβαίνει να πούμε για κάποιον: «Αυτός είναι Άνθρωπος με κεφαλαίο Α». Και τι εννοούμε; Ότι μέσα του κρύβεται όλη η ουσία που πρέπει να έχει αυτός ο εξωτερικός τύπος, που λέγεται «άνθρωπος». Και όταν μερικοί την ξεχνάνε αυτή την ουσία, και δεν παλεύουν να την αποκτήσουν, αυτούς όταν τους βλέπουμε μπροστά μας, λέμε: «Μα καλά, άνθρωπος είναι αυτός;» Ή αν είναι ακόμα χειρότερος λέμε με καταφρόνηση: «Αυτός δεν είναι άνθρωπος»!

Όταν ο ιερέας μιλάει στην Εκκλησία, προσπαθεί να πει λίγα λόγια για την ουσία της πίστης. Και αυτή την ουσία, που είναι πνεύμα, που είναι κάτι το πάρα πολύ βαθύ, πώς την εκφράζει; Με λόγια. Με ήχους. Με κινήσεις. Με μορφασμούς. Αν δεν κάνει αυτές τις κινήσεις, αυτούς τους μορφασμούς, αν δεν δώσει και κάποιο χρώμα στη φωνή του, όσο και να θέλουν αυτοί που τον ακούνε, δεν θα μπορέσουν να καταλάβουν την ουσία.

2. Η Θεία Κοινωνία είναι η ουσία

Ας δούμε κάποιους εκκλησιαστικούς τύπους: Ο παπάς φοράει το ράσο και το καλυμμαύχι. Τύποι είναι. Αλλά κρύβουν μέσα τους βαθειά ουσία.

Ξέρουμε πολλούς ανθρώπους που λένε: «Ε, τι να πάω να κάνω στην Εκκλησία. Να καταντήσω και εγώ τυπολάτρης; Είναι δηλαδή απαραίτητο να κάνεις το Σταυρό σου, πριν να φας; Είναι απαραίτητο να πας στην Εκκλησία, για να είσαι χριστιανός; Όπως κάνουν εκείνοι οι τυπολάτρες-φαρισαίοι που κάθε τόσο πάνε στην Εκκλησία και κοινωνούν για να μας κάνουν τον καλό άνθρωπο;». Μερικοί, βλέπετε, θυμούνται τον φαρισαίο, μόνο όταν βλέπουν κάποιον να εκκλησιάζεται.

Το σημείο του τιμίου και ζωοποιού Σταυρού είναι τύπος. Αλλά τύπος, που έχει μεγάλη ουσία. Τι ουσία έχει; Ο Θεός της δόξης ήλθε στη γη για μας τους ανθρώπους από ευσπλαγχνία. Και για να μας σώσει, ταπεινώθηκε τόσο πολύ, ώστε ανέβηκε στο Σταυρό, που τότε εθεωρείτο αίσχος. Κατάρρα. Και έγινε για μας ο Χριστός όνειδος και εξευτελισμός και κατάρρα.

Εμείς λοιπόν κάθε φορά που κάνουμε το σημείο του τιμίου και ζωοποιού Σταυρού, ομολογούμε αυτή την πίστη. Και κάτι περισσότερο. Με την ταπείνωσή του και με το Σταυρό του ο Χριστός συνέτριψε τον υπερήφανο διάβολο. Και από κει και πέρα, το σύμβολο αυτό της ταπεινώσεως του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού συντρίβει μέχρι σήμερα όλες τις δυνάμεις του πονηρού.

Γι' αυτό κάθε φορά που έχουμε κάποιο πειρασμό, κάποια δοκιμασία, κάποια

πάλη με τον διάβολο, επικαλούμεθα τον παντοδύναμο Θεό, τον φιλόνητο Κύριό μας Ιησού Χριστό κάνοντας το σημείο του τιμίου και ζωοποιού Σταυρού.

Πότε το σημείο του Σταυρού καταντάει για μας ένας τύπος νεκρός; Μόνο όταν κάνουμε το Σταυρό μας αδιάφορα, χωρίς να θυμόμαστε τον Χριστό, την ταπείνωση και την θυσία Του.

Άρα δεν φταίνει οι τύποι, αλλά ο άνθρωπος που μένει μόνο στους τύπους, και δεν είναι άξιος μέσω των τύπων να μπει στην ουσία. Να την καταλάβει και να επωφεληθεί από αυτή.

Άλλος τύπος είναι οι άγιες εικόνες και ο ασπασμός τους.

Αλλά αδελφοί μου, όταν σταθεί κάποιος ενώπιον της εικόνας του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, και την δει σαν έκφραση της ενανθρωπήσεως του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, και θεωρήσει τον εαυτό ιστάμενο ενώπιον του Θεού της δόξης, τότε παύει να είναι τύπος η εικόνα. Και γίνεται όχι απλώς ουσία, αλλά αποκτά ουσία απροσμέτρητη.

Ας έλθουμε και στο κορυφαίο Μυστήριο της Θείας Κοινωνίας. Η Θεία Κοινωνία δεν είναι τύπος. Είναι όλη η αγιαστική δύναμη του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, γιατί είναι «το Σώμα Του το υπέρ ημών κλώμενον εις άφεςιν αμαρτιών και το Αίμα Του το υπέρ ημών εκχυνόμενον εις άφεςιν αμαρτιών». Γι' αυτό όποιος λέει ότι η Θεία Κοινωνία είναι τύπος, έχει πελαγώσει μέσα σε ένα φρικτό σκοτάδι, το οποίο καλλιεργεί ο άρχων του σκότους. Και ο διάβολος καλλιεργεί αυτό το σκοτάδι, για να μείνουμε στον τύπο ή για να καταφρονήσουμε τον τύπο, και έτσι να μην αποκτήσουμε ποτέ την ουσία και σωθούμε.

3. Τύπος: Το θεμέλιο της ουσίας

Τι σχέση έχει λοιπόν ο τύπος με την ουσία; Η απάντηση που δίνουν οι άγιοι Πατέρες είναι η εξής:

Τύπος και ουσία είναι σαν το αυγό με το τσόφλι του. Ουσία, αξία έχει το αυγό. Το μέσα. Όμως εάν το τσόφλι σπάσει, το αυγό δεν διατηρείται πια. Δεν θα μπορέσουμε να το χρησιμοποιήσουμε όταν το χρειαστούμε. Μετά από λίγο το αυγό θα είναι για πέταμα.

Το ίδιο παθαίνουμε και εμείς όταν σπάσουμε και πετάξουμε τον τύπο. Τότε πια δεν μπορούμε να διατηρήσουμε την ουσία. Και τότε γίνεται «για πέταμα», ποιός; Η ψυχή μας. Ο εαυτός μας. Εκεί καταντάμε. Για πέταμα.

Ο τύπος λοιπόν της πίστεως συντηρεί σε υγεία και θεογνωσία την ψυχή μας. Την συντηρεί ζωντανή και έτοιμη, όταν την καλέσει ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός.

Λέει ένας μεγάλος φιλόσοφος χριστιανός, ο Βλάσιος Πασκάλ: «Η χριστιανική πίστη έχει και τύπο και ουσία. Ο τύπος είναι για το ξεκίνημα. Για τους απλούς ανθρώπους. Η ουσία είναι το τέλος. Το πέρας».

Είναι φυσικό ο κάθε άνθρωπος να έχει ένα ξεκίνημα στο δρόμο της πίστης. Το παιδάκι ξεκινάει την μόρφωσή του από την πρώτη Δημοτικού. Και ο χριστιανός κάθε ημέρα κάνει ένα ξεκίνημα. Δεν μπορεί με την πρώτη να εισχωρήσει στα μυστήρια της πίστεως. Αλλά τι κάνει; Πρώτα κάνει το Σταυρό του. Μετά νηστεύει. Πηγαίνει στην Εκκλησία. Τηρεί όλους τους τύπους της Εκκλησίας ψάχνοντας το βαθύτερο νόημά τους. Και σιγά-σιγά κάνοντας αυτούς τους τύπους, μαθαίνει να πειθαρχεί τον εαυτό του στο νόμο του Θεού.

Παράδειγμα: Ο άνθρωπος που τηρεί τον τύπο που λέγεται «νηστεία», εύκολα αποκτά πνευματική προκοπή. Γιατί από τον τύπο ανεβαίνει στην ουσία. Πειθαρχώντας στον τύπο, μαθαίνει να έχει υπακοή στο θέλημα του Θεού. Γιατί, τι άλλο είναι η χριστιανική ζωή, παρά υπακοή στο θέλημα του Θεού!

Άλλο παράδειγμα: Μαθαίνει ένας άνθρωπος, όταν κάνει την προσευχή του, να γονατίζει. Και γονατίζοντας καλλιεργεί μέσα του φρόνημα μετανοίας.

Σκέπτεται: Ο Θεός είναι άπειρος και πάνσοφος και πανάγαθος. Εγώ είμαι ένα ελάχιστο πλασματάκι. Ποιά είναι η θέση μου απέναντί Του; Η ταπείνωση. Πρέπει να Τον αναγνωρίζω και να Τον ομολογώ, ότι είναι Πατέρας μου και δημιουργός μου. Και ότι είναι πανάγαθος και παντοδύναμος. Στέκω λοιπόν απέναντί Του γονατιστός, με ταπείνωση. Αν δεν σταθείς με ταπείνωση απέναντι του Θεού, έχεις καμιά σχέση με την ουσία της πίστης; Έχεις καταλάβει τίποτε από την σχέση σου με τον Θεό; Ε, λοιπόν αδελφοί μου. Αυτή την ουσία, επειδή ο άνθρωπος είναι σώμα και ψυχή, την εκφράζει και με τον τύπο. Με το γονάτισμα.

Γονατίζει και ταπεινώνει το σώμα του. Γιατί είναι μορφή ταπεινώσεως του σώματος η γονυκλισία. Και από την ταπείνωση του σώματος περνάει στην ταπείνωση της ψυχής που είναι η ουσία. Γιατί; Επειδή είναι τόσο πολύ συνδεδεμένο το σώμα με την ψυχή, και τόσο πολύ την επηρεάζει, ώστε καταλαβαίνουμε περισσότερο τα σωματικά και λιγότερο τα πνευματικά.

Και με αυτό τον τρόπο, τηρώντας τους τύπους αλλά στοχεύοντας στην ουσία, σπρώχνουμε τον εαυτό μας σε πνευματική προκοπή.

Ας καταλάβουμε το νόημα της σημερινής ευαγγελικής περικοπής, που είναι ότι ο τελώνης προσευχήθηκε, παρότι αμαρτωλός, με ουσία. Με ταπείνωση.

Προσευχήθηκε χύνοντας δάκρυα, τύπτοντας το στήθος και λέγοντας το: «Ο Θεός ιλάσθητί μοι τω αμαρτωλώ».

Ας τον μιμηθούμε. Αμήν.-